

Akupunktura v onkologiji: štirideset let klinične prakse in integracije na Onkološkem inštitutu Ljubljana

Acupuncture in Oncology: forty years of clinical practice and integration at the Institute of Oncology Ljubljana

Potočnik Iztok¹, Orlič Karbić Vlasta²

¹Onkološki inštitut Ljubljana, Zaloška 2, 1000 Ljubljana

²Klinički bolniški center Rijeka (KBC Rijeka), Krešimirova 42, 51000 Reka, Republika Hrvaška

Korespondenca: doc. dr. Iztok Potočnik, dr. med., specialist anesteziologije in reanimatologije

E-mail: ipotocnik@onko-i.si

Poslano / Received: 11.5.2026

Sprejeto / Accepted: 26.5.2026

doi: 10.25670/oi2026-007on

IZVLEČEK

Preživetje slovenskih bolnikov z rakom se v zadnjih desetletjih vztrajno izboljšuje, kar odraža napredek slovenske onkologije in nacionalnega zdravstvenega sistema. Državni program obvladovanja raka zagotavlja integriran okvir dejavnosti na področju preventivne, diagnostike, zdravljenja, rehabilitacije in paliativne oskrbe.

Z vidika zmanjševanja bremena raka, izboljšanja kakovosti življenja bolnikov in zagotavljanja ekonomske vzdržnosti sta ključna dosledno izvajanje na dokazih temelječih preventivnih programov ter pravočasno, strokovno utemeljeno zdravljenje.

Razvoj medicinske znanosti je v zadnjih dveh desetletjih prinesel pomembna nova spoznanja, med katerimi ima vse vidnejšo vlogo integracija komplementarnih, na dokazih temelječih metod. Med njimi ima tradicionalna kitajska medicina (TKM), zlasti akupunktura, pomembno mesto kot podporna metoda v onkološki obravnavi.

Na Onkološkem inštitutu Ljubljana (OIL) se akupunktura izvaja že 40 let, predvsem za lajšanje neželenih učinkov onkološkega zdravljenja in kot del multimodalnega obvladovanja bolečine. V zadnjih letih pridobiva pomen tudi v okviru strukturirane onkološke rehabilitacije (OREH).

Ključne besede: integrativna onkologija, akupunktura, kakovost življenja, onkološka rehabilitacija, podporno zdravljenje

ABSTRACT

Survival rates among Slovenian cancer patients have steadily improved over recent decades, reflecting significant advances in Slovenian oncology and the national healthcare system. The National Cancer Control Programme provides an integrated framework encompassing primary and secondary prevention, diagnostics, treatment, rehabilitation, and palliative care.

To reduce the overall cancer burden, improve patients' quality of life, and ensure economic sustainability, the consistent implementation of evidence-based preventive programmes and the provision of timely, professionally grounded treatment are essential.

Over the past two decades, advances in medical science have introduced important new insights, including the integration of complementary, evidence-based methods, which have gained increasing recognition. In this context, Traditional Chinese Medicine (TCM), particularly acupuncture, has assumed a meaningful role as a supportive modality in oncology.

At the Institute of Oncology Ljubljana (OIL), acupuncture has been practiced for over 40 years, primarily to alleviate treatment-related side effects and as part of multimodal pain management. In recent years, its role has further expanded within the framework of structured oncological rehabilitation (OREH).

Keywords: integrative oncology, acupuncture, quality of life, oncological rehabilitation, supportive care

UVOD

Onkološki inštitut Ljubljana, ustanovljen leta 1938, je eden najstarejših specializiranih onkoloških centrov v Evropi in osrednja ustanova za obravnavo raka v Sloveniji. Razvil se je v celovito ustanovo, ki združuje preventivo, diagnostiko, zdravljenje, rehabilitacijo in paliativno medicino (1).

Obvladovanje bolečine in integrativni pristopi so del klinične prakse OIL že desetletja. Akupunktura je bila formalno uvedena leta 1990 v okviru Oddelka za anesteziologijo in terapijo bolečine. Izvaja se kot podporna metoda, vedno v okviru konvencionalnega onkološkega zdravljenja in pod nadzorom zdravnikov z dodatnim usposabljanjem. Namenjena je predvsem lažšanju bolečine, vazomotornih simptomov ter drugih s terapijo povzročenih težav pri onkoloških bolnikih (1).

V okviru projekta OREH je bila uvedena individualizirana, celostna rehabilitacija, ki omogoča zgodnje prepoznavanje in obravnavo somatskih ter psihičnih posledic zdravljenja ter prispeva k izboljšanju kakovosti življenja in zmanjšanju dolgotrajne bolniške odsotnosti (2).

Prispevek je narativni pregled literature z vključitvijo izkušenj iz klinične prakse na OIL.

RAZLIKE MED ZAHODNIM IN VZHODNIM PRISTOPOM K ZDRAVLJENJU

Zahodna medicina temelji na analitičnem pristopu, ki bolezen razume skozi anatomske, biokemijske in patofiziološke mehanizme. Omogoča natančno diagnostiko in ciljno zdravljenje, vendar se pri kompleksnih, multifaktorskih simptomih pogosto sooča z omejitvami, zlasti pri kroničnih stanjih in dolgotrajni farmakoterapiji (3).

Tradicionalna kitajska medicina uporablja holistični pristop, pri katerem bolnika obravnava kot funkcionalno celoto. Terapija se individualno prilagaja glede na trenutno klinično sliko, simptomi pa so obravnavani v širšem kontekstu telesnega in psihičnega ravnovesja (3).

Pomembno je poudariti, da TKM v sodobni klinični praksi **ne nadomešča** konvencionalnega onkološkega zdravljenja, temveč ga dopolnjuje. Integracija obeh pristopov omogoča boljše obravnavo simptomov, izboljšuje kakovost življenja in lahko poveča sodelovanje bolnikov pri zdravljenju (3).

Akupunktura kot ena ključnih metod TKM je priznana s strani Svetovne zdravstvene organizacije in Zdravniške zbornice Slovenije.

RAK IN AKUPUNKTURA

Rak ostaja eden vodilnih vzrokov obolevnosti in umrljivosti v razvitih državah. Približno 40 % ljudi bo v življenju zbolelo za neko obliko raka (4–6). V Sloveniji letno odkrijemo približno 16.000 novih primerov, petletno neto preživetje znaša 58 % pri moških in 62 % pri ženskah (7, 8).

Večina onkoloških bolnikov se sooča z izrazitimi simptomi, povezanimi z boleznijo ali njenim zdravljenjem. Slabost, bruhanje, bolečina, utrujenost, nespečnost, anksioznost in depresija pomembno zmanjšujejo kakovost življenja ter lahko vplivajo na potek zdravljenja in izide.

Akupunktura je v številnih kliničnih raziskavah prepoznana kot učinkovita podporna metoda za obvladovanje teh simptomov. Deluje preko modulacije nevrotransmitterskih sistemov, endogenih opioidov, avtonomnega živčevja ter možganskih centrov, povezanih z zaznavanjem bolečine in čustvenim odzivom (3, 8).

Integrativna onkologija združuje standardno onkološko zdravljenje s preverjenimi komplementarnimi metodami z namenom celostne, na bolnika osredotočene obravnave (9).

INDIKACIJE ZA AKUPUNKTURO

V onkologiji se akupunktura najpogosteje uporablja pri:

- vazomotornih simptomih (vročinski oblivi),
- kronični in nevropatski bolečini,
- bolečini, ki ni ustrezno obvladana s standardno terapijo,
- motnjah spanja, anksioznosti in utrujenosti.

Redko se uporablja kot samostojna terapija; praviloma je del multimodalnega pristopa, zlasti pri bolnikih po zaključenem aktivnem onkološkem zdravljenju ali v remisiji (3, 8).

KONTRAINDIKACIJE IN VARNOST

Absolutne kontraindikacije so odsotnost soglasja, huda fobija pred iglami in izrazite koagulopatije. Relativne kontraindikacije so nevtropenija, stanje po splenektomiji ter določene srčne bolezni (3).

Pri onkoloških bolnikih se je treba izogibati področjem tumorja, limfedema, kirurških rekonstrukcij in nestabilne hrbtenice. Akupunkturo je treba izvajati izključno v ustreznem kliničnem okolju, saj so možni redki, a nepredvidljivi vazovagalni ali avtonomni odzivi (3).

AKUPUNKTURA PRI RAKU DOJKE

Akupunktura je pri raku dojke ena najbolje raziskanih integrativnih metod. Sistematični pregledi in metaanalize so pokazali izboljšanje kakovosti življenja, zmanjšanje bolečine, utrujenosti in vazomotornih simptomov ter izboljšanje razpoloženja (14–16).

Pilotna študija OREH (2019–2023), ki je zajela več kot 600 bolnic z rakom dojke, je pokazala, da strukturirana, individualizirana rehabilitacija pomembno izboljša kakovost življenja, zmanjša psihološki stres in skrajša bolniško odsotnost. Med ugotovljenimi omejitvami so bile izpostavljene dolge čakalne dobe za akupunkturo in pomanjkanje ustreznega kadra (21, 22).

ZAKLJUČEK

Tradicionalna kitajska medicina, zlasti akupunktura, ima jasno opredeljeno in z dokazi podprto vlogo v podporni onkološki obravnavi. Njena uporaba lahko pomembno prispeva k obvladovanju simptomov, izboljšanju kakovosti življenja ter celostni rehabilitaciji bolnikov z rakom.

Na Onkološkem inštitutu Ljubljana se uspešno uveljavlja integrativni model, ki povezuje zahodne in komplementarne pristope. Nadaljnji razvoj zahteva dodatne kadrovske in organizacijske vire ter vključitev primarne zdravstvene ravni, kar bi razbremenilo terciarne ustanove in izboljšalo kontinuiteto oskrbe.

Akupunktura ne nadomešča onkološkega zdravljenja, temveč ga dopolnjuje. Njena smiselna, nadzorovana in strokovno utemeljena uporaba predstavlja pomemben korak k sodobni, bolniku prijazni onkologiji.

LITERATURA

1. Zupanič Slavec Z. Zgodovina zdravstva in medicine na Slovenskem. Knjiga III: Infektologija, nevrologija, onkologija, dermatovenerologija, zobozdravstvo, strokovnozdravstvene vede, predklinika, zdravstveno šolstvo. Celje: Celjska Mohorjeva družba; 2022.
2. Onkološki inštitut Ljubljana. Celostna rehabilitacija onkoloških bolnikov (projekt OREH) [Internet]. Ljubljana: Onkološki inštitut Ljubljana; 2023 [citirano 9. okt. 2025]. Dostopno na: https://rakdojk.si/diagnoza_in_zdravljenje/aktivnosti/celostna-rehabilitacija-onkoloških-bolnikov/
3. Béres A, Kovács R, Li J, Chen Y, Zhao L. Revisiting the relationship between traditional East Asian and Western medicine: building an evidence-base for TCM and integrative East–West medicine. *Integr Med Res.* 2024;13(2):100057. doi:10.1016/j.imr.2024.100057.
4. Filshie J, Hester J. Guidelines for providing acupuncture treatment for cancer patients. *Acupunct Med.* 2006;24(4):172–82. doi:10.1136/aim.24.4.172.
5. Dattani S, Ritchie H, Roser M, Ortiz-Ospina E, Hasell J. Causes of death [Internet]. Our World in Data; 2023 [citirano 17. sep 2023]. Dostopno na: <https://ourworldindata.org/causes-of-death>
6. Bray F, Ferlay J, Soerjomataram I, Siegel RL, Torre LA, Jemal A. Global cancer statistics 2018. *CA Cancer J Clin.* 2018;68(6):394–424. doi:10.3322/caac.21492.
7. Radovanović D. Anesthetic challenges in cancer patients. In: 9th Annual Spring Scientific Symposium in Anesthesiology and Intensive Care. Niš: Galaksijanic; 2019. p. 131–33.
8. Onkološki inštitut Ljubljana. Rak v Sloveniji 2019. Register raka Republike Slovenije [Internet]. Ljubljana: Onkološki inštitut Ljubljana; 2023 [citirano 18. sept. 2023]. Dostopno na: https://www.onko-i.si/fileadmin/onko/datoteke/rrs/lp/Letno_porocilo_2019.pdf
9. Zia FZ, Olaku O, Bao T, Berger A, Deng G, Fan AY, et al. Acupuncture for symptom management in oncology: state of the science. *JNCI Monogr.* 2017;2017(52):68–73. doi:10.1093/jncimonographs/lgx005.
10. Dobos GJ, Kirschbaum B, Choi KE. The Western model of integrative oncology—the contribution of Chinese medicine. *Chin J Integr Med.* 2012;18(9):643–651. doi:10.1007/s11655-012-1200-1.
11. Lu CL, Li X, Zhou HM, et al. Traditional Chinese Medicine in cancer care: overview of 5834 randomized controlled trials. *Integr Cancer Ther.* 2021;20:15347354211031650. doi:10.1177/15347354211031650.
12. Garcia MK, McQuade J, Haddad R, et al. Systematic review of acupuncture in cancer care. *Cancer.* 2013;119(6):1134–1142. doi:10.1002/cncr.27881.
13. Birch S, Lee MS, Alraek T, Kim TH. Evidence and safety of acupuncture for cancer-related symptoms. *Integr Med Res.* 2019;8(3):160–166. doi:10.1016/j.imr.2019.05.002.
14. Zhang Y, Sun Y, Li D, et al. Acupuncture for breast cancer: patient-reported outcomes. *Front Oncol.* 2021;11:646315. doi:10.3389/fonc.2021.646315.
15. Li T, Zhang Y, Cheng Q, et al. Acupuncture versus nonhormonal drugs for menopausal hot flashes. *Menopause.* 2021;28(5):564–572. doi:10.1097/GME.0000000000001767.
16. Zhang X, Wang X, Zhang B, et al. Acupuncture for breast cancer–related lymphoedema. *Acupunct Med.* 2019;37(1):16–24. doi:10.1136/acupmed-2018-011668.
17. Lao L. Acupuncture techniques and devices. In: Mao JJ, editor. *Integrative Oncology*. Oxford: Oxford University Press; 2019. p. 157–168.
18. UCLA Health. The benefits of acupuncture for cancer patients and survivors [Internet]. 2021 [citirano 9. okt 2025]. Dostopno na: <https://www.uclahealth.org/news/the-benefits-of-acupuncture-for-cancer-patients-and-survivors>
19. Napadow V, Ahn A, Longhurst J, et al. The neurobiological basis of acupuncture effects in cancer symptom management. *Cancer.* 2020;126(15):3342–3352. doi:10.1002/cncr.32945.
20. Greenlee H, Balneaves LG, Carlson LE, et al. Clinical practice guidelines on the use of integrative therapies in breast cancer. *CA Cancer J Clin.* 2017;67(3):194–232. doi:10.3322/caac.21397.
21. Hershman DL, Unger JM, Greenlee H, et al. Effect of acupuncture vs sham acupuncture on aromatase inhibitor–related joint pain. *JAMA.* 2018;320(2):167–176. doi:10.1001/jama.2018.8907.
22. Onkološki inštitut Ljubljana. Zaključno poročilo OREH 2023 [Internet]. Ljubljana: Onkološki inštitut Ljubljana; 2023 [citirano 9. okt. 2025]. Dostopno na: <https://www.onko-i.si>

© Avtor(ji). To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva 4.0.

© The author(s). This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC-BY 4.0).

<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>